JRIS
Journal of Research and Innovation for Sustainability

Journal of Research and Innovation for Sustainability
Vol. 3, No. 5, pp. 113-126
วารสารวิจัยและนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน
ปีที่ 3 ฉบับที่ 5 หน้า 113-126
DOI: https://doi.org/10.14456/jris.2026.37

ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา

THE EFFECTIVENESS OF BUDGET MANAGEMENT BY SUB-DISTRICT MUNICIPALITIES IN KHAMSAKAESANG DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

ทวี ชวนโพธิ์ | Tawee Chuanpho

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย | Faculty Public Administration, Nakonrathasima College, Nakonrathasima Province, Thailand
Corresponding Author E-mail: tawee_tuyj@hotmail.com

พัฒน์ศิณ สำเริงรัมย์ | Patsin Samroengram | ORCID ID : 0009-0009-0928-7160

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย | Faculty Public Administration, Nakonrathasima College, Nakonrathasima Province, Thailand
E-mail: patsin444@gmail.com

Received: (May 15, 2026); Revised: (July 8, 2026); Accepted: (July 8, 2026)

Citation:

ทวี ชวนโพธิ์, และพัฒน์ศิณ สำเริงรัมย์. (2569). ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน, 3* (5), 113-126.

Chuanpho, T., & Samroengram, P. (2026). The Effectiveness of Budget Management by Sub-District Municipalities in Khamsakaesang District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Research and Innovation for Sustainability, 3* (5), 113-126.

ABSTRACT

The research purposes were to study and to compare the Effectiveness of Budget Management by Sub-district Municipalities in Khamsakaesang District, Nakhon Ratchasima Province, classified by personal. The population was the Personnel working in the sub-district municipality in Khamsakaesang District, Nakhon Ratchasima Province; the population was the 371 people. The research instrument was the rating scale questionnaire. The data analysis statistics were the percentage, mean, standard deviation, t-test. (Independent samples)

The research findings were: (1) The Effectiveness of Budget Management by Sub-district Municipalities in Khamsakaesang District, Nakhon Ratchasima Province, found the overall was at high level; when descending mean were includes budget approval, budget control, budget preparation, and budget management. and (2) the Personnel working in the sub-district municipality with different gender, education levels, and job status had opinions Effectiveness of Budget Management did not differ.

Keyword: Effectiveness; Budget Management;Sub-district Municipalities

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 371 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test แบบ Independent samples) และ F-test (one way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการอนุมัติงบประมาณ ด้านการควบคุมงบประมาณ ด้านการจัดทำงบประมาณ และด้านการจัดการงบประมาณ ตามลำดับ 2. บุคลากรที่มีเพศ ระดับการศึกษา และสถานภาพทางตำแหน่งงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ประสิทธิผล; การบริหารงบประมาณ; เทศบาลตำบล

1. บทนำ

งบประมาณเป็นแผนทางการเงินที่รัฐบาลจัดทำขึ้นเพื่อกำหนดรายรับ รายจ่าย และกรอบการใช้ทรัพยากรของรัฐในช่วงเวลาหนึ่ง โดยมุ่งให้เกิดความเป็นระเบียบในการบริหารงาน การควบคุมค่าใช้จ่าย การวางแผนพัฒนาภาครัฐ และการติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ นักวิชาการด้านการคลังและการบริหารรัฐกิจมองว่างบประมาณเป็นส่วนสำคัญของกิจกรรมภาครัฐ เนื่องจากใช้กำหนดภารกิจของรัฐ กำหนดลำดับความสำคัญของนโยบาย และกำกับการบริหารงานของหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้กฎหมายและวิธีการบริหารราชการที่กำหนดไว้ (Mikesell, 2017) กิติมา ปรีดีดิลก (2532) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของงบประมาณ โดยสรุปไว้ 2 ประเด็น ดังนี้ 1) เป็นแหล่งที่แสดงรายรับรายจ่ายของรัฐบาลทุกรายการให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะจะช่วยให้รัฐบาลสามารถตัดสินใจในการใช้จ่ายเงินได้ถูกต้อง ตามความสำคัญมากน้อยก่อนหลังและจะช่วยให้เกิดการประหยัดด้วยในแง่ของการทำงานซ้ำซ้อนกัน 2) งบประมาณจะต้องช่วยทำให้เกิดความเจริญแก่ประเทศชาติ

ในบรรดาทรัพยากรทางการบริหารที่ประกอบด้วย ทรัพยากรมนุษย์ งบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ และวิธีการบริหารจัดการ นั้น งบประมาณนับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารองค์การหรือกิจการต่าง ๆ โดยงบประมาณจะมีส่วนเกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงทั้งในเรื่องการวางแผน การประสานงาน และการควบคุมการดำเนินงาน กล่าวคือ (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2543) ประโยชน์ของงบประมาณในการวางแผน คือ การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินการว่าจะมุ่งไปในทิศทางใด ต้องการให้บรรลุวัตถุประสงค์เช่นใดหรือเป้าหมายใด ในระยะเวลาใด การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ดังกล่าวโดยระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในแผนงานงบประมาณ ซึ่งมีผลดีคือทำให้บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ทราบโดยทั่วกันว่าเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การจะไปในทิศทางใด ซึ่งจะส่งผลให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบขององค์การมีเป้าหมายร่วมกัน มีการประสานงานกันด้วยดี ตลอดจนเป็นการจัดสรรหรือจัดเตรียมทรัพยากรไว้ล่วงหน้า เพื่อสนับสนุนกิจการต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ประโยชน์ของงบประมาณในการประสานงาน คือ เมื่อได้กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและเป้าหมายของการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายแล้ว จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานและแผนงบประมาณโดยละเอียด โดยองค์การจะนำแผนของหน่วยงานทุกหน่วยงานที่เป็นองค์ประกอบมาพิจารณาตลอดจนมีการปรับปรุงร่วมกันเพื่อให้แผนของหน่วยงานที่เป็นองค์ประกอบเป็นไปตามนโยบายขององค์การ การวางแผนงบประมาณเป็นการเปิดโอกาสให้มีการสำรวจ ประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มแรกในการวางแผน ประโยชน์ของงบประมาณในการควบคุมการดำเนินงาน นอกจากประโยชน์ที่จะได้รับจากงบประมาณในการวางแผนล่วงหน้าและการประสานงานระหว่างหน่วยงานแล้ว ฝ่ายบริหารยังสามารถใช้แผนงบประมาณเป็นเครื่องมือในการติดตาม ควบคุมการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ ว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่ มี

สาเหตุเนื่องมาจากอะไร การควบคุมติดตามผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ โดยการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานจริงกับแผนงานที่กำหนดไว้ในงบประมาณจะทำให้การประเมินผลการปฏิบัติงาน จะทำให้ทราบว่างานกำลังดำเนินไปตามเป้าหมายหรือไม่ หากไม่เป็นไปตามเป้าหมายเป็นเพราะเหตุใด จะดำเนินการแก้ไขอย่างไร

ในการการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้านั้นอาจกล่าวได้ว่า “เงินงบประมาณ” เป็นปัจจัยสำคัญ เพราะหากท้องถิ่นมีรายได้น้อยการพัฒนาย่อมไม่ก้าวหน้า ดังนั้นท้องถิ่นจะต้องพยายามพัฒนา จัดหาและจัดเก็บรายได้ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมาย มิใช่จะรอขอรับการสนับสนุนเงินอุดหนุนจากรัฐบาลฝ่ายเดียว เนื่องจากสภาพปัจจุบันท้องถิ่นแต่ละแห่งมีงบประมาณของตัวเองแทบไม่พอรายจ่าย และโดยเฉพาะมักจะเป็นการใช้จ่ายเกี่ยวกับรายจ่ายประจำ เช่นเงินเดือน ค่าจ้างประจำ ค่าตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ ฯลฯ มากกว่ารายจ่ายเพื่อการลงทุนที่เป็นสิ่งก่อสร้างหรือที่ดิน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับคณะผู้บริหารและพนักงานเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นจะต้องทำความเข้าใจเพื่อการใช้จ่ายเงินงบประมาณอยู่ในขอบเขตของกฎหมายและอำนาจหน้าที่ ตลอดจนเป็นไปอย่างประหยัดมีประสิทธิภาพสูงสุดสมกับนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทยที่จัดตั้งท้องถิ่นขึ้นมา เพราะหากการบริหารงบประมาณไม่เป็นไปตามระเบียบหรือมีการทุจริตเกิดขึ้นแล้วย่อมจะส่งผลเสียหายแก่ท้องถิ่นและประชาชนส่วนรวมและจะมีผลกระทบโดยตรงต่อผู้บริหารตลอดจนพนักงานเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นอีกด้วย

(วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2554)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 78 กำหนดว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน โดยกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น ให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศรวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มี ความพร้อมเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่โดยคำนึงถึง เจตนารมณ์ของประชาชนทั้งจังหวัด ภายหลังเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราช อาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 สาระสำคัญเกี่ยวกับการกระจาย อำนาจทางการคลังให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ถูกบัญญัติ ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นใน มาตรา 283 โดยนอกจากจะบัญญัติในเรื่องความเป็นอิสระทาง ด้านการเงินและการคลังของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วยังกำหนดให้ต้องมีกฎหมาย รายได้ท้องถิ่นเพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีและ รายได้อื่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดสรรทรัพยากร ในภาครัฐและการมีรายได้ที่เพียงพอกับรายจ่ายตามอำนาจ หน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงระดับการพัฒนา ทางเศรษฐกิจท้องถิ่น สถานะทางการคลังขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นและความยั่งยืนทางการคลังของรัฐซึ่งรัฐบาลจะต้อง ดำเนินการเพื่อให้มีกฎหมายดังกล่าวภายในสองปีนับ

แต่วันที่ แถลงนโยบายต่อรัฐสภาและเมื่อมีการกำหนดอำนาจหน้าที่และ การจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายแล้วทุกระยะไม่เกินห้าปีรัฐบาลจะต้องนำเรื่องดังกล่าวมาพิจารณา ทบทวนใหม่ เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของการดำเนินการ ที่ได้ กระทำไป โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสำคัญ

ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (Strategic Performance Based Budgeting: SPBB) เป็นระบบงบประมาณที่เน้นการใช้ยุทธศาสตร์และนโยบายจากรัฐบาลในการจัดการทรัพยากรให้เกิดประสิทธิผล คุ้มค่า และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเพิ่มบทบาทและความรับผิดชอบของกระทรวง ทบวง กรม โดยคำนึงถึงความสำเร็จของงานตามเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระดับชาติ มีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบการวางแผน การจัดการและบริหารงบประมาณแก่กระทรวง ทบวง กรม ซึ่งระบุโครงสร้างความรับผิดชอบ และผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน โดยมี 5 องค์ประกอบสำคัญ คือ (สำนักงานบริหารโครงการปรับปรุงระบบการจัดการงบประมาณ, 2563) 1) ผลสำเร็จตามเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ คือ จะให้ความสำคัญกับความสำเร็จตามเป้าหมายในทุกระดับ ตั้งแต่เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระดับชาติจนถึงเป้าหมายการให้บริการของกระทรวงและหน่วยงาน โดยมีผู้รับผิดชอบในแต่ละระดับอย่างชัดเจน 2) หลักการธรรมาภิบาล หรือหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี โดยมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในแต่ละระดับที่ชัดเจน 3) การมอบอำนาจการบริหารจัดการงบประมาณ เพื่อเป็นการสนับสนุนให้กระทรวง และหน่วยงาน สามารถบรรลุสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายและยุทธศาสตร์ ในการให้บริการที่มีความเชื่อมโยง และสอดคล้องกันในแต่ละระดับ 4) การเพิ่มขอบเขตความครอบคลุมของงบประมาณ เป็นการนำเงินนอกงบประมาณ มาพิจารณาร่วมกันกับงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งจะทำให้แผนการเงินโดยรวมของภาครัฐมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น 5) การประมาณการงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลาง เป็นการประมาณการรายจ่าย 3 ปีล่วงหน้าจากค่าใช้จ่ายที่หน่วยงานได้รับอนุมัติในปัจจุบัน ภายใต้สมมติฐานว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายใหม่สำหรับแผนงานต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้มั่นใจได้ว่าสัดส่วนของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในอนาคตนั้นสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศในแต่ละด้าน

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ เทศบาลตำบลขามสะแกแสง เทศบาลตำบลหนองหัวฟาน และเทศบาลตำบลโนนเมือง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนา ปรับปรุงการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

2. บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

3. บุคลากรที่มีสถานภาพทางตำแหน่งงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

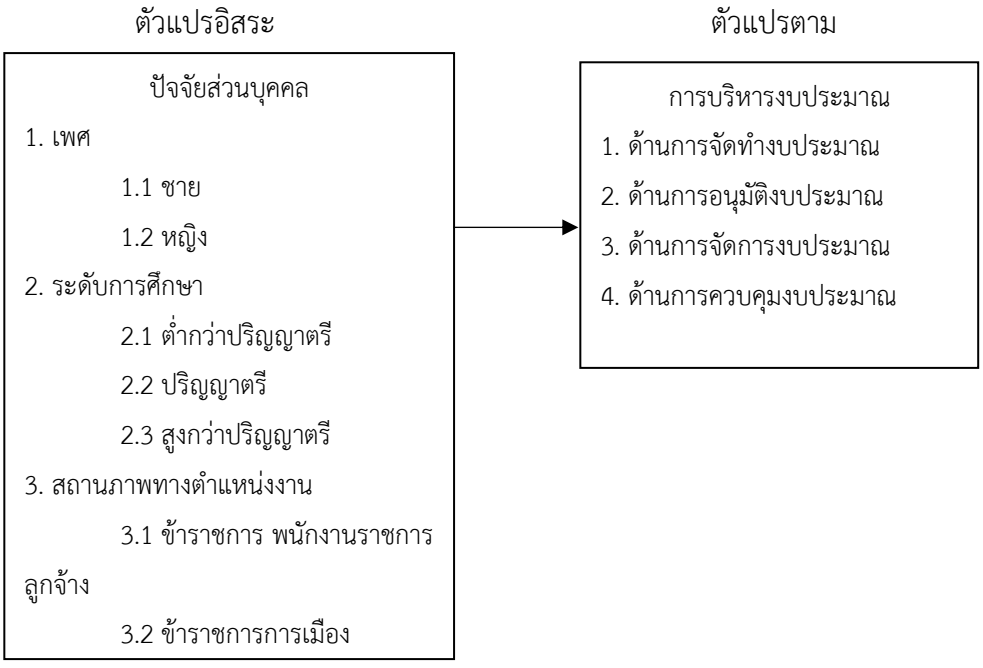

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

5.1 ประชากรการวิจัย โดยใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา (Census Study) คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบล 3 แห่ง ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ 1) เทศบาลตำบลขามสะแกแสง 2) เทศบาลตำบลหนองหัวฟาน 3) เทศบาลตำบลโนนเมือง จำนวน 371 คน

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดทำงบประมาณ 2) ด้านการอนุมัติงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงบประมาณ 4) ด้านการควบคุมงบประมาณ โดยแบบสอบถามมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

5.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามโดยหาดัชนี ความสอดคล้องรายข้อ (Index of Objective-item Congruence (IOC)) ด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งข้อคำถามแต่ละข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.66-1.00 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน (Hambleton, 1997) จากนั้นตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ด้วยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากรที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลตำบลโนนสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 คน จึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์หาค่าความที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficients) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.92 ตามเกณฑ์ยอมรับ (Cronbach, 1951)

5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรด้วยตนเอง และได้รับคืนแบบสอบถาม จำนวน 371 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และ

หาค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยการทดสอบที (t-test แบบ Independent samples) และ F-test (one way ANOVA) และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการทดสอบ .05

6. ผลการวิจัย

6.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

บุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 200 คน (ร้อยละ 53.90) รองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 171 คน (ร้อยละ 46.10) ส่วนใหญ่จบการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 154 คน (ร้อยละ 41.50) รองลงมา จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 141 คน (ร้อยละ 38) และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 76 คน (ร้อยละ 20.50) ส่วนใหญ่มีสถานภาพทางตำแหน่งงานเป็นข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้าง จำนวน 308 คน (ร้อยละ 83.01) รองลงมา มีมีสถานภาพทางตำแหน่งงานเป็นข้าราชการการเมือง จำนวน 63 คน (ร้อยละ 16.99)

6.2 ระดับประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา

จากกการศึกษาประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก (M =4.21, SD = 0.66) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ระดับประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมและรายด้าน

ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง		ระดับความคิดเห็น		แปลผล	ลำดับ
		M	*SD*		
1.	ด้านการจัดทำงบประมาณ	4.21	0.56	มาก	3
2.	ด้านการอนุมัติงบประมาณ	4.36	0.61	มาก	1
3.	ด้านการจัดการงบประมาณ	4.01	0.64	มาก	4
4.	ด้านการควบคุมงบประมาณ	4.26	0.51	มาก	2

ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง	ระดับความคิดเห็น		แปลผล	ลำดับ
	M	*SD*		
โดยรวม	4.21	0.66	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก (*M* =4.21, *SD* = 0.66) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการอนุมัติงบประมาณ (*M* =4.36, *SD* = 0.61) ด้านการควบคุมงบประมาณ (*M* =4.26, *SD* = 0.51) ด้านการจัดทำงบประมาณ (*M* =4.21, *SD* = 0.56) และด้านการบริหารงบประมาณ (*M* =4.01, *SD* = 0.64) ตามลำดับ

ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา บุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาล ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด คือ ด้านการอนุมัติงบประมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์เป็นรายด้าน ดังนี้ 1) ด้านการจัดทำงบประมาณ อยู่ในระดับมาก โดยพบว่าเรื่องที่มีการดำเนินการมากที่สุด ได้แก่ บุคลากรในเทศบาลมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ และส่วนงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงบประมาณได้จัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับงบประมาณ 2) ด้านการอนุมัติงบประมาณ อยู่ในระดับมาก โดยพบว่าเรื่องที่มีการดำเนินการมากที่สุด ได้แก่ เทศบาลกำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณางบประมาณ และเทศบาลกำหนดระยะเวลาในการอนุมัติงบประมาณชัดเจน 3) ด้านการจัดการงบประมาณ อยู่ในระดับมาก โดยพบว่าเรื่องที่มีการดำเนินการมากที่สุด ได้แก่ ไม่มีงบประมาณที่ไม่ได้ใช้ตามแผนที่กำหนดไว้ และการเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด 4) ด้านการควบคุมงบประมาณ อยู่ในระดับมาก โดยพบว่าเรื่องที่มีการดำเนินการมากที่สุด ได้แก่ ส่วนงานที่รับผิดชอบถูกตัดงบประมาณ เมื่อไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนที่กำหนด และมีการติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการอย่างเป็นระบบ

6.3 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรที่มีเพศ ระดับการศึกษา และสถานภาพทางตำแหน่งงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน

7. อภิปรายผล

7.1 ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทศบาลได้กำหนดแผนการดำเนินโครงการให้สอดคล้องกับบริบททาง

สังคม และความต้องการของประชาชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมุ่งเน้นการบริหารงบประมาณให้เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน และเทศบาลได้ให้ความสำคัญในการอนุมัติงบประมาณมากที่สุด โดยเทศบาลกำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณางบประมาณ และกำหนดระยะเวลาในการอนุมัติงบประมาณไว้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ภัทรดร พุทธนุรัตนะ (2561) ที่ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมาก และการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา เป็นไปอย่างมีระบบตามแนวคิดกระบวนการงบประมาณ (Budget process) 4 ขั้นตอนของ สุปรียา แก้วละเอียด (2565) ได้แก่ การจัดทำงบประมาณ (Budget preparation) การอนุมัติงบประมาณ (Budget approval) การบริหารงบประมาณ (Budget execution) และการตรวจสอบและประเมินผลงบประมาณ (Budget audit and evaluation) ซึ่งสะท้อนถึงความมีแบบแผน และการบูรณาการระหว่างแผนพัฒนาท้องถิ่นกับการวางแผนงบประมาณของหน่วยงาน และสอดคล้องกับ ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วย วิธีการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2563 และจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการอนุมัติงบประมาณ ด้านการควบคุมงบประมาณ ด้านการจัดทำงบประมาณ และด้านการบริหารงบประมาณ ตามลำดับ โดยผู้วิจัยอภิปรายผลเป็นรายด้าน ดังนี้

7.1.1 ด้านการจัดทำงบประมาณ พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทศบาลได้ให้ความสำคัญในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ มีการอบรมเกี่ยวกับงบประมาณ และมีการกำหนดตัวชี้วัดชัดเจน สอดคล้องกับการศึกษาของ ปรานี คะหาราช (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินและการคลังตามหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานด้านการเงินและการคลังตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านหลักนิติธรรม รองลงมาได้แก่ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความรับผิดชอบ ระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ

7.1.2 ด้านการอนุมัติงบประมาณ พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทศบาลได้ให้

ความสำคัญในเรื่องการกำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณางบประมาณ การกำหนดระยะเวลาในการอนุมัติงบประมาณชัดเจน และกำหนดให้มีระยะเวลาและขั้นตอนการพิจารณาทบทวนงบประมาณไว้ชัดเจน สอดคล้องกับการศึกษาของ มนสิการ พงษ์พันธ์ (2563 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความสำเร็จในการบริหารงานคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานคลังท้องถิ่นของเทศบาลมีประสิทธิภาพก็จะยิ่งส่งเสริมและสนับสนุน การทำงานของส่วนงานอื่น ๆ อาทิ การเบิกจ่ายงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การจัดซื้อพัสดุ ครุภัณฑ์ ฯลฯ ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

7.1.3 ด้านการจัการงบประมาณ พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทศบาลได้ให้ความสำคัญในเรื่องกำกับ ติดตามเพื่อไม่ให้มีงบประมาณที่ไม่ได้ใช้ตามแผน การเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด และผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐฐินันท์ ตั้นเจริญ (2563 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลนครนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้การบริหารงบประมาณของเทศบาลนนทบุรีเกิดประสิทธิผลมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1) การมอบอำนาจการบริหารจัดการงบประมาณ 2) หลักธรรมาภิบาล และ 3) ผลสำเร็จตามเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

7.1.4 ด้านการควบคุมงบประมาณ พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทศบาลได้ให้ความสำคัญในเรื่อง การปรับปรุงงบประมาณตามสถานการณ์เพื่อให้การดำเนินบรรลุวัตถุประสงค์ มีการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการอย่างเป็นระบบ และกำกับ ดูแลให้ผลสำเร็จที่ได้จากการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการมีความคุ้มค่า สอดคล้องกับการศึกษาของณัฐฐินันท์ ตั้นเจริญ (2563 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลนครนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลนครนนทบุรี ได้มีการกำหนดค่าเป้าหมายซึ่งเป็นทั้งเชิงคุณภาพและเชิงประมาณ โดยที่ผ่านมาเทศบาลนครนนทบุรีมีการใช้ทรัพยากรและงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และเป็นไปตามเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนด และเทศบาลนครนนทบุรียังมีการติดตามการใช้งบประมาณเพื่อให้การบริหารงานงบประมาณประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ที่ผ่านมาเทศบาลนครนนทบุรียังได้มีการจัดสรรงบประมาณของเทศบาลให้เป็นไปตามความต้องการอย่างแท้จริงของประชาชนตามหลักความถูกต้อง เป็นธรรม และในส่วนของรายจ่ายเทศบาลได้มีการพิจารณาตั้งจ่ายไว้ตามความจำเป็นและความต้องการของท้องถิ่น โดยถือหลักประหยัด คุ้มค่า และมุ่งนำประโยชน์สู่ประชาชนให้มากที่สุด เพื่อความเจริญก้าวหน้าและความผาสุกของประชาชนเป็นสำคัญ

7.2 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรที่มีเพศ ระดับการศึกษา และสถานภาพทางตำแหน่งงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรด้านเพศ ระดับการศึกษา และสถานภาพทางตำแหน่งงาน ไม่มีผลต่อความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา สอดคล้องกับการศึกษาของ ปรานี คะหาราช (2559) ที่ได้ศึกษา ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินและการคลังตามหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรด้านการเงินและการคลังของเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรด้านการเงินและการคลังของเทศบาล ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการเงินและการคลังตามหลักธรรมาภิบาล ไม่แตกต่างกัน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ด้านการจัดทำงบประมาณ เทศบาลควรกำหนดระยะเวลา การกำหนดแผนการดำเนินงานในการจัดทำงบประมาณ การทบทวนงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ๆ

2) ด้านการอนุมัติงบประมาณ เทศบาลควรกำหนดกระบวนการพิจารณาอนุมัติงบประมาณให้เป็นระบบยิ่งขึ้น

3) ด้านการจัดการงบประมาณ เทศบาลควรปรับปรุงขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณให้มีความคล่องตัวและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

4) ด้านการควบคุมงบประมาณ เทศบาลควรจัดระบบการติดตามการใช้งบประมาณให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) ควรศึกษาปัญหา อุปสรรคการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

9. สรุป

งานวิจัยนี้พบว่าประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการอนุมัติงบประมาณ รองลงมาคือการควบคุม การจัดทำ และการจัดการงบประมาณ ตามลำดับ ซึ่งผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลพบว่าบุคลากรที่มีเพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงานต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สะท้อนให้เห็นถึงระบบการทำงานที่มีมาตรฐานและการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่ดี ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้เทศบาลควรพัฒนาระบบการเบิกจ่ายให้มีความคล่องตัวและจัดวางระบบการติดตามงบประมาณให้มีความเหมาะสมและเป็นระบบมากยิ่งขึ้นในอนาคต

10. เอกสารอ้างอิง

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika, 16*(3), 297–334. https://doi.org/10.1007/BF02310555

Mikesell, J. L. (2017). *Fiscal administration: Analysis and applications for the public sector* (10th ed.). Cengage Learning.

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch, 2*(2), 49–60.

กิติมา ปรีดีดิลก. (2532). *หลักการบริหารงบประมาณและการเงินโรงเรียน.* ไทยวัฒนาพานิช.

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. (2543). *การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย.* มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณัฐฐินันท์ ตั้นเจริญ. (2563). *ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของเทศบาลนครนนทบุรี* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปรานี คะหาราช. (2559). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินและการคลังตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ภัทรดร พุทธนุรัตนะ. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

มนสิการ พงษ์พันธ์. (2563). *ความสำเร็จในการบริหารงานคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2554). *การวิเคราะห์ฐานะทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.* สถาบันพระปกเกล้า.

สำนักงานบริหารโครงการปรับปรุงระบบการจัดการงบประมาณ. (2563). *การเปลี่ยนแปลงของระบบงบประมาณ.* https://danchak.go.th/index.php/upload/documents_file/documents_file_532_9_18_81565.pdf

สุปรียา แก้วละเอียด. (2565). กฎหมายการคลัง: ภาคงบประมาณแผ่นดิน (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์วิญญูชน.